

Sysselsättande av långtidsarbetslösa och förebyggande av marginalisering

Att höja sysselsättningsgraden förutsätter åtgärder i syfte att minska den strukturella arbetslösheten. I Finland fanns år 2010 i genomsnitt 138 900 personer som var svåra att sysselsätta. Den strukturella arbetslösheten är ett socialt problem och innebär en stor belastning för den offentliga ekonomin.

Vid revisionen utreddes om de åtgärder som riktar sig till de långtidsarbetslösa främjar deras sysselsättande och om åtgärderna har andra verkningar som främjar välfärden och förebygger marginalisering. Vid revisionen utreddes också förutsättningarna för att verkningar på sysselsättningen och välfärden ska uppkomma. Verkningarna på sysselsättningen utvärderades med hjälp av forskningslitteratur och intervjuer. Verkningarna på förebyggande av marginalisering utvärderades dessutom med en statistisk analys av registermaterialet. Syftet var att klargöra, om man med åtgärderna har lyckats minska ensamboende långtidsarbetslösa mottagares av utkomststöd behov av att erhålla utkomststöd.

Om de arbetskraftspolitiska åtgärdernas verkningar bland de långtidsarbetslösa är tämligen lite känt på basis av undersökningar, emedan undersökningarna av verkningar i allmänhet har fokuserats på personer som deltar i sin första åtgärd. På basis av revisionen har de arbetskraftspolitiska åtgärderna sällan lett till att de långtidsarbetslösa har funnit en arbetsplats på den öppna arbetsmarknaden. Åtgärderna kan emellertid ha andra positiva verkningar som förebygger marginalisering. Enligt den statistiska analys som gjordes vid revisionen minskar åtgärderna i någon mån de långtidsarbetslösas behov av utkomststöd.

Revisionsverket anser att måluppställandet i arbetskraftspolitiken bör göras tydligare i fråga om förebyggandet av marginalisering. Samtidigt bör man ägna uppmärksamhet åt att målsättningarna för arbetskraftspolitiken är realistiska. Målsättningen att finna sysselsättning är alltför krävande för många som har varit länge arbetslö-

sa. Att man alltför rätlinjigt går in för sysselsättningsåtgärder kan också förhindra att långtidsarbetslösa rehabiliteras för arbetsmarknaden och att en mer hållbar grundval skapas för sysselsättandet.

De långtidsarbetslösa utgör en mycket heterogen grupp och många olika faktorer ligger bakom svårigheterna att finna sysselsättning. Enligt arbets- och näringsministeriets utredning hade ca 62 000 arbetslösa sysselsättningshinder, som var bl.a. bristande funktionsförmåga, rusmedels- och mentala problem, brist på motivation samt varierande sociala problem. Att förbättra åtgärdernas verkningar förutsätter att åtgärderna inriktas bättre i enlighet med klienternas olika behov. Ett hjälpmedel härvidlag är profilering och segmentering av klienterna.

På basis av iakttagelserna vid revisionen skulle bättre verkningar förutsätta mer individuella och innehållsligt av god kvalitet varande åtgärder, som också är tillräckligt långvariga. Sådana åtgärder blir dyra och deras förhållande mellan insats och utfall kan vara lågt. Detta är emellertid det enda sättet för att många som länge varit arbetslösa ska fås tillbaka till den öppna arbetsmarknaden.

Det är också möjligt att förbättra verkningarna genom att tidigarelägga åtgärderna. Man borde ta beaktning med arbetslösheten i det skede när möjligheterna till sysselsättning ännu är goda. Ju längre tid en person hinner vara arbetslös, desto mindre blir möjligheterna till förnyad sysselsättning.

I hanteringen av långtidsarbetslösheten har kommunerna aktiverats framgångsrikt. Aktiveringsreformen av arbetsmarknadsstödet, inrättandet av servicecentraler för arbetskraften och den rehabiliterande arbetsverksamheten har inneburit att samarbetet mellan staten och kommunerna har breddats och att kommunerna deltar eftertryckligare än förut i försöken att råda bot på långtidsarbetslösheten. Reformerna har därigenom satt fart på aktiveringsåtgärderna i ett flertal kommuner. Att sysselsätta de långtidsarbetslösa kräver också i övrigt en stark roll för staten och kommunerna, för den långtidsarbetslöses väg till arbetsmarknaden förefaller ofta att gå genom stöd-sysselsättande. För detta krävs bland annat att kommunerna och staten kan erbjuda tillräckligt långvariga stödarbetsplatser.

De långtidsarbetslösas väg till den öppna arbetsmarknaden är lång och kräver stora samhälleliga resurser. Servicecentralerna för arbetskraften erbjuder ett mångsidigt stöd åt dem som har varit länge arbetslösa. Verksamheten vid servicecentralerna för arbets-

kraften borde befästas med författningar, så att verksamheten ska bli klarare och den kunde utvecklas bättre.

Om de nuvarande tillväxtprognoserna för folkhushållet realiserats torde sysselsättningsgraden uppnå den målsatta nivån 75 procent först på mycket lång sikt. Verkningarna av den till de långtidsarbetslösa riktade aktiva arbetskraftspolitiken på sysselsättningsgraden är sannolikt tämligen små. Delvis beror detta också på att det finns alltför få arbetsplatser med låg tröskel som lämpar sig för att erbjudas åt långtidsarbetslösa. För att finna arbetsplatserna skulle behövas mer av konkret samarbete med företagen och arbetsgivarna.

Ett syfte med inrättandet av arbets- och näringsministeriet var att närma arbetskrafts- och näringspolitiken till varandra. På basis av revisionen har synergifördelarna inte ännu realiserats och samordningen av arbetskrafts- och näringspolitiken har inte ännu gett tillräckliga resultat i att bättre sysselsätta dem som har varit länge arbetslösa.